

Анатолій Мартинюк — кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри художніх дисциплін та методики викладання ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», м. Переяслав, Україна.

Коло наукових інтересів: музична культура України XX–XXI століття, музично-виконавські школи, виконавська музикологія, історія та теорія музичних стилів, музична педагогіка.

e-mail: mart_ak@ukr.net

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-2553-8598>

УДК 378.016:7.071-2(477.54)“198/202”(092)

<https://doi.org/10.32405/2411-1317-2021-1-118-124>

МИСТЕЦЬКА ТА ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЕЛЕОНОРИ СКРИПЧИНСЬКОЇ

Статтю присвячено дослідженню педагогічної та мистецької діяльності видатного хорового диригента Е. П. Скрипчинської. З'ясовано основні педагогічні етапи її мистецької діяльності. На підставі узагальнення викладеного встановлено, що визначена нами мистецька та педагогічна діяльність видатного педагога-хормейстера Е. П. Скрипчинської забезпечує вивчення музично-теоретичних та диригентсько-хорових дисциплін, послідовне вдосконалення основ професійного зростання особистості майбутнього фахівця, взаємозв'язок та послідовність упровадження методики визначеного нами феномену на різних етапах музично-педагогічної діяльності.

Ключові слова: педагог; мистецька діяльність; Е. Скрипчинська; хорове диригування.

Постановка проблеми. Вивчення історії національної хорової музики останніх десятиліть є дуже важливим напрямом сучасних наукових досліджень, адже хорова музика – одна з найважливіших галузей сучасної художньої творчості. Одним із визначних її представників була видатний український диригент і педагог Елеонора Павлівна Скрипчинська, чия творча постать за масштабом таланту і його мистецьким значенням, можна з повним правом порівняти з такими видатними корифеями як М. Ф. Колесса, П. І. Муравський, М. М. Кречко, Г. Г. Верьовка, А. Т. Авдієвський, Є. Г. Савчук. Педагогічна та мистецька концепція Е. П. Скрипчинської є яскравим прикладом гуманістичної педагогіки, яка інтегрує в собі соціокультурні, психологічні, освітньо-виховні та інші аспекти, представляє теоретичну і практичну цінність для сучасної педагогіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. У площині обраної проблематики ми спиралися на дослідження хорової справи таких науковців, як А. Авдієвський, В. Горбатюк, К. Квітка, В. Корнійчук, М. Кречко, А. Лашенко та ін.

Метою дослідження є висвітлення мистецької та педагогічної діяльності видатного українського хорового диригента і педагога Елеонори Скрипчинської.

Виклад основного матеріалу. Доречно підкреслити, що ґрунтовну музичну освіту Елеонора Павлівна Скрипчинська здобула в Музично-драматичному інституті імені М. В. Лисенка. Особливу роль у мистецькій та педагогічній діяльності видатного хорового диригента

відіграв великий музикант, вчений і педагог Б. Л. Яворський. Під його орудою відбувалося формування художнього світогляду і неповторної мистецької індивідуальності Е. П. Скрипчинської.

Б. Л. Яворський – митець і вчений виняткового обдарування [4]. Один із його учнів А. Альшванг зазначав, що повноту змісту цієї особистості не дано досягнути звичайним людям. Як музикант він вирізнявся надзвичайною витонченістю сприйняття і відтворення художніх концепцій. Виконавському стилю Б. Яворського були притаманні такі риси, як скульптурність, широта, вольове начало, артистична витонченість і свобода, а головне – тембральна забарвленість [3, с. 71]. Важливим пріоритетом науково-педагогічної та музично-виконавської діяльності Б. Яворського були вивчення і пропагування народної пісні. Його наукові та педагогічні ідеї отримали відбиток у художній естетиці та освітніх позиціях широкого кола учнів, серед яких такі знакові постаті української музичної культури, як М. Леонтович, П. Козицький, М. Вериківський, Г. Верьовка, Е. Скрипчинська та ін.

Видатними діячами національної культури у першій половині ХХ ст. було обгрунтовано і запроваджено систему трьох ланок музичної освіти. Так, музикознавцем Б. Яворським було запропоновано комплекс двох диференційованих методів – «методу поширення» для дітей і «методу звуження» для дорослих. Основна мета курсу «Слухання музики» полягала у формуванні світоглядних уявлень вихованців. У процесі викладання цієї та інших дисциплін особливо яскраво розкрилися багатогранне музичне обдарування та педагогічний талант Елеонори Скрипчинської. Відзначені нами особливості організації навчального процесу на першому етапі ставали підґрунтям для подальшої, більш глибокої спеціалізації музичної освіти.

Уся подальша музично-педагогічна діяльність Елеонори Скрипчинської демонструє спадкоємний зв'язок з цими ідеями. Вузька спеціалізація була домінуючою лінією в роботі з дорослими. Розкриття мистецьких здібностей дитини та її естетичний розвиток окреслюються як найважливіше завдання першого етапу. Виняткове значення в цьому контексті відводилося участі дітей у хорі, ансамблі та оркестрі [2].

Зауважимо, що мистецька та педагогічна діяльність Е. Скрипчинської розпочинається в Київській консерваторії, фундатором і директором якої був Б. Яворський, і одночасно в Музично-драматичному інституті імені М. В. Лисенка. У консерваторії у щойно створеному дитячому музичному класі вона вела курси сольфеджіо, слухання музики та хорового співу. В інституті нею викладався курс «ладовий ритм» за системою Б. Яворського, а також сольфеджіо на диригентсько-хоровому відділі.

Історіографія Національної музичної академії імені П. І. Чайковського свідчить про складну драматичну долю нашої держави. Але на всіх етапах свого існування вона гідно зберігала й збільшувала високий професіоналізм, єдність традицій українського народу зі здобутками європейської музичної культури. Рішенням Колегії Міністерства освіти України від 29.06.1995 (протокол № 19) Національна музична академія України імені П. І. Чайковського віднесена до навчальних закладів найвищого, IV рівня акредитації [1].

Від 1919 р. Київська консерваторія стає державним навчальним закладом. Засновниками головних напрямів діяльності консерваторії були видатні діячі музичного мистецтва. Це творці композиторської школи Р. Глієр, Л. Ревуцький, Б. Лятошинський, В. Косенко, В. Золотарьов, А. Штогаренко; виконавських шкіл: фортепіанної – В. Пухальський, Г. Беклемишев, Г. Нейгауз, М. Михайлов, В. Топілін, О. Александров, Т. Кравченко; вокальної – О. Шперлінг, З. Гайдай, І. Паторжинський, О. Гродзинський та ін.; хормейстерської – О. Кошиць, Г. Верьовка, М. Верховинець, М. Вериківський, О. Міньковський, Е. Скрипчинська; гри на оркестрових інструментах – М. Ерденко, С. Каспін, О. Пархоменко, Я. Магазинер, Ф. Воячек, Я. Яблонський, А. Проценко; диригенти симфонічного та оперного оркестрів Ф. Блуменфельд, М. Малько, В. Дранішніков, О. Орлов, Н. Рахлін, М. Канерштейн, С. Турчак; засновники професійної школи гри на народних інструментах – М. Геліс, В. Кабачок; фундатори українського музикознавства – Б. Яворський, М. Грінченко, К. Квітка,

П. Козицький, Ф. Аєрова, Н. Горюхіна. У нових умовах головним завданням Народної консерваторії було надати широким масам як загальну музичну, так і початкову професійну освіту. Консерваторія почала роботу з відкриття інструкторських курсів для своїх викладачів. Ними стали учні Б. Яворського – С. Протопопов, М. Гольденберг, Р. Мотузок, Р. Зарицька, М. Новікова, Е. Скрипчинська та ін.

Як зазначалося, у консерваторії Елеонора Павлівна викладала музично-теоретичні дисципліни, такі як сольфеджіо, теорія музики і хоровий спів. В основу навчального процесу було покладено володіння найкращими зразками народної та професійної музичної творчості. Провідне місце відводилося хоровому співу, що був основним у системі музичного виховання як дитячих, так і дорослих груп. Потім ішли спеціальні дисципліни – теорія музики і сольфеджіо, що викладалася на основі теорії ритму ладу Б. Яворського, слухання музики, гра на інструменті [10]. Пізніше Е. П. Скрипчинська стає завідувачкою навчальної частини П'ятої державної музично-професійної школи, була створеної на базі капели-студії імені М. Леонтовича, де викладає низку музично-теоретичних дисциплін, веде хоровий клас, а також клас акомпанементу та камерний вокальний ансамбль. Саме під керівництвом Е. Скрипчинської камерний вокальний ансамбль став відомим мистецьким осередком, навколо якого склалася велика група аматорів музики та видатних діячів музичної культури, котрі організовували численні тематичні вечори з творів Й. Баха, Г. Генделя, М. Глінки, українських народних пісень тощо.

Особистість Елеонори Павлівни розкривалася надзвичайно багатогранно в процесі викладання курсу слухання музики, в якому надзвичайна змістова наповненість була загальною для учнів усіх спеціальностей. Програма курсу передбачала ознайомлення з елементами музичної мови, жанрами й формами і, нарешті, слухання музики в хронологічній послідовності, починаючи від І. Баха. Ці уроки залишили незгладимий відбиток у пам'яті сучасників.

Особливою віхою у біографії Е. Скрипчинської було вивчення мистецтва гри на фортепіано під керуванням видатного піаніста і педагога В. В. Пухальського. Неповторна мистецька аура, яка панувала на цих заняттях, чудове виконання викладачем на фортепіано музики різних стилів і жанрів вражали всіх учнів уже на першому уроці. Музичні твори в її інтерпретації наповнювалися новими звуковими барвами. Особливо виразним було відтворення мелодії та всього розмаїття мелодичних контрапунктів. Отже, володіння мистецтвом гри на фортепіано викликало інтерес і бажання самостійно осягати цю музику та феномен виконавського мистецтва педагога.

Важливим аспектом мистецької педагогіки Е. Скрипчинської був розвиток музичного мислення учнів. Низку цінних думок щодо її музикознавчої школи містять спогади професора Ф. Аєрової, яка зазначає: «Так, всебічно аналізуючи твір, ми повинні були попередньо оглянути нотний текст, прочитати темпові та динамічні позначення, метр, визначити тональність і, в загальних рисах, характер музики, а лише по тому розглядати форму, неодмінно враховуючи спільну взаємодію всіх засобів виразності» [3, с. 33]. Варто нагадати, що музиканти-виконавці отримали від Е. Скрипчинської справжню музикознавчу освіту. Розв'язання широкого кола творчих завдань, спрямованих на розвиток внутрішнього музичного слуху; постійне виконання музики на фортепіано і спів з аркуша, засвоєння світової музичної літератури – ці та інші риси вирізняють музичну педагогіку Е. Скрипчинської як самобутнє явище української культури.

Неординарне музичне обдарування та винятковий педагогічний хист Елеонори Скрипчинської всебічно розкривалися в процесі викладання дисципліни «Камерний вокальний ансамбль». Крім постійного складу ансамблю його заняття добровільно відвідували учні різних спеціальностей як слухачі. Для них це була школа виразного інтонування і важливе джерело, яке поширювало культурний і музичний світогляд. У центрі уваги педагога перебувала виконавська інтерпретація вокальної музики. Окрім того, учні отримували важливі відомості про життя і діяльність композитора, його музичний стиль, образну сферу та музичну драматургію творів.

Диригентський талант Е. Скрипчинської яскраво розкрився в Київському музичному училищі, де на початку 40-х років минулого століття вона була художнім керівником хоровим

жіночого студентського хору. Її учениця, відомий хоровий диригент і педагог Є. Д. Крушанінова-Котельникова, у своїх споминах згадує: «У цьому хорі мене вразило все: прекрасний репертуар, чистота інтонації, світле, м'яке звучання хору. Але найбільше мене вразили руки диригента-жінки вольової, темпераментної. Її руки красномовно виражали характер звучання: чи то м'який, чи то насичений, повнозвучний. Ці чарівні руки ніби ліпили чудовий образ хорового твору Р. М. Глієра «Осінь» [3, с. 40].

Після реорганізації системи музичної освіти в Україні Елеонора Скрипчинська відновлює педагогічну працю в Київській консерваторії. Ця діяльність вирізнялася універсальним характером і віддзеркалювала багатогранне музичне обдарування й високу освіченість. Вона викладає для студентів музично-теоретичні дисципліни, очолює клас камерного ансамблю, а на музично-педагогічному факультеті викладає хорове аранжування та хоровий клас. Основні принципи педагогічного методу Елеонори Скрипчинської – це ідеальний професіоналізм у поєднанні з найвишуканішим музичним смаком, комплексний підхід у навчанні та вихованні молодого музиканта, щирість стосунків студента і викладача, спрямована на максимальну взаємну відповідальність, високий морально-етичний приклад учителя. Усе підпорядковувалося основній меті: допомогти студентові розкритися.

Після створення диригентського факультету Е. Скрипчинська стає його деканом, а потім очолює диригентсько-хорову кафедру. Мистецтво диригування студенти опановували під керівництвом таких визначних диригентів і педагогів, як Г. Верьовка, Г. Коломієць, Г. Таранов, Н. Рахлін, Л. Брагінський.

Як декан диригентського факультету Елеонора Скрипчинська плідно співпрацювала з провідними педагогами різних відділів – Глібом Тарановим (симфонічний відділ), Вільгельмом Яблонським та Євгеном Юцевичем (відділ духових інструментів), Марком Гелісом (народний відділ). Для проведення перехідних іспитів студентів I–IV курсів було створено оркестр, до складу якого увійшли артисти Державного симфонічного оркестру. Виконавську роботу здійснювали педагоги з диригування разом зі своїми студентами. Уже наприкінці навчального року студенти склали державні іспити з диригування на базі професійних і навчальних оркестрів, де головою Державної екзаменаційної комісії був видатний диригент Герман Адлер.

Для розвитку диригентського факультету вагоме значення мала педагогічна діяльність таких визначних представників музичної культури, як композитори Л. Ревуцький, П. Козицький, М. Скорульський, музикознавець Л. Хінчин. Серед яскравого довоєнного випуску митців вирізняється непересічна постать П. Муравського [9].

Елеонора Скрипчинська плідно працювала на музично-педагогічному факультеті, що діяв у Київській консерваторії в довоєнний період. У класі індивідуального хорового диригування, який вона вела, відбувалося досконале вивчення хорової музики. Організований і керований нею невеличкий студентський хор давав змогу досягнути хорової творчості у живому звучанні. Виконавська та диригентська інтерпретація хорової музики, здійснена студентами під орудою видатного педагога, стала підґрунтям для розкриття творчого обдарування майбутніх хорових диригентів.

Диригентська педагогіка Е. Скрипчинської, що вирізнялася самобутніми ознаками, спрямовувалася на розкриття внутрішнього світу вихованців, виявлення музикальних здібностей. Предметом особливої уваги педагога і студента були пошуки і відтворення художнього образу, створення необхідної емоційної палітри звукового втілення твору. Учениця, а згодом концертмейстер її класу Е. Бронштейн згадувала: «Всі засоби художньої виразності майбутній диригент намагався пропускати крізь призму індивідуального сприйняття хорового полотна. Кожен учень знаходив щось своє, притаманне лише йому, намагався найпереконливіше донести свій задум» [3, с. 37].

Тонкий музикант і чудовий педагог Елеонора Скрипчинська мала магічний вплив на своїх вихованців. Здавалося, що на уроці всі поринали у світ музичної поезії. У спогадах М. Кречко згадує: «Я благословляю долю, яка привела мене в клас Скрипчинської.

Ця моя доля мала конкретних посередників. Маю на увазі величезний музичний і людський авторитет моєї вчительки. Цей авторитет із нею повсюдно – чи то випереджас, чи то наздоганяє свою господиню, яка звертає на нього куди менше уваги, ніж на власну тінь. Коли вирішувався мій студентський статут (дозвіл на сполучення вокального та диригентського факультетів), молодий аспірант консерваторії, нині доктор мистецтвознавства, професор Н. Горюхіна сказала мені: «Якщо хочете стати диригентом, просітьсья в клас Скрипчинської. Вчитися у неї – це велике щастя». За пораду я на все життя вдячний Надії Олександрівні. Я попросився до класу Е. П. Скрипчинської, та вона, як виявилось, зовсім не була впевнена, що мені треба навчатися саме в неї. «Можливо, ви помиляєтесь, – сказала вона мені дуже м'яко, – на нашій кафедрі працюють відомі професори, видатні практики, які можуть вчити значно краще за мене». Трохи зніяковівши, я одночасно наповів на своєму. Так зійшла зірка моєї музичної долі...» [7, с. 30].

Незабутніми для сучасників стали її уроки з М. Кречком, коли відбувалося вивчення твору «Кримські сонати» С. Монюшка на вірші А. Міцкевича. Осягнення диригентського мистецтва у класі Е. Скрипчинської, на думку професора М. Кречка, відбувалося за допомогою таких основних методів: 1) аналіз складних фрагментів твору, диригентське відтворення однією рукою під час активної мелодекламації вокальної лінії; 2) гра однією рукою на фортепіано окремих елементів фактури, диригування іншою рукою, спів хорової партії або партії соліста; 3) цілісне виконання хорової композиції на фортепіано, охоплення в загальних рисах усього розмаїття інтонаційно-тематичного матеріалу; 4) короткі анотації щодо образної сфери і музичної драматургії творів.

Український композитор, хоровий диригент, вокаліст М. Кречко окреслює концептуальні засади диригентської педагогіки видатного музиканта: «Основні принципи педагогічного методу Е. П. Скрипчинської можна визначити як а) ідеальний професіоналізм у співдружності з найтоншим музичним смаком; б) комплексний підхід у навчанні та вихованні молодого музиканта; в) таке ставлення педагога, яке спричиняється до рівності й щирості стосунків, спрямованих на максимальну взаємну відповідальність студента і педагога; г) високий морально-етичний приклад педагога» [8, с. 49].

Заслуговує на особливу увагу подвижниця співпраця Е. Скрипчинської з Українським народним хором імені Г. Верьовки. Під її керівництвом колектив неодноразово захоплював слухача досконалістю ансамблевого виконання та проникливістю співу. У репетиційному процесі, вона розгортала перед хористами музичні образи, художній задум та духовність народної пісні. Надзвичайно близькою світовідчуттю Е. Скрипчинської-диригента була хорова музика ліричного характеру, що наповнювалася неповторними звуковими барвами в інтерпретації Українського народного хору, такі як: «Не щибечи, соловейку» (музика М. Глінки), «Не забудь юних днів» (музика Г. Верьовки), а також перлини національної пісенної спадщини, як-от «Ой у полі три криниченьки», «По діброві вітер віє». Для кожної хорової композиції диригент знаходив такі психологічні нюанси, які перетворювали її на взірць високого мистецтва. Концертні програми Українського народного хору містили пісні тих народів, де мали відбуватися гастрольні подорожі колективу. Цю традицію започаткувала Елеонора Скрипчинська. Знання іноземних мов, висока гуманітарна освіченість давали їй можливість досягати у виконанні певного мовного колориту та довершеності музичного вираження. Утім, головним чинником продуктивної співпраці керівника хору з хористами був емоційний вплив диригента на хоровий колектив. Свого часу П. Демуцький зазначав: «...коли диригент не має в собі моральних чарів, виконання хору, навіть за високої техніки може мати малий ефект, через бездушність, і залишити слухачів холодними» [5, с. 84]. Для студентів виступи Українського народного хору імені Г. Верьовки стали чудовою школою того, як досягається музично-виконавська та диригентська майстерність.

Чудове виконання таких пісень, як «Лорелея» в Німеччині, «Квazelкен» та «Небо Вагонії» в Бельгії, «Дівчина-красуня» у Фінляндії, «Земля моя» в Румунії, «Їде Мацек» у Польщі, вразило сучасників глибиною розкриття художньої ідеї та красою співу. Видатний хоровий диригент, академік А. Авдієвський згадував про те, що він завжди уважно прислухався

до порад Е. Скрипчинської, щодо поширення творчого репертуару колективу, збагачення його темброво-динамічної палітри та удосконалення виконавської культури [6].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Комплексний та всебічний аналіз мистецької та педагогічної діяльності Е. П. Скрипчинської дасть можливість простежити та виявити різні аспекти творчої актуалізації митця. Її мистецька та педагогічна діяльність набуває неабиякого значення в контексті розбудови української хорової школи. Результати, отримані в процесі аналізу мистецької та педагогічної діяльності Е. П. Скрипчинської, можуть бути використані в монографічних й публіцистичних публікаціях, а також у педагогічній практиці, зокрема в курсах навчальних дисциплін середніх та вищих навчальних закладів.

У процесі дослідження виявлено комплекс методів та прийомів, які використовувала в педагогічній та мистецькій діяльності Е. П. Скрипчинська. Тому перспективою подальшого дослідження є визначення педагогічних підходів, які видатний педагог використовувала в навчальному процесі.

Використані джерела

- [1] *Академія музичної еліти України: Історія та сучасність: До 90-річчя Нац. муз. акад. України ім. П.І. Чайковського*, Авт.-упоряд. А.П. Лашченко та ін., Київ, Україна: Муз. Україна, 2004.
- [2] Т. Антропова, Постать Б. Яворського у контексті культуротворчих процесів в Україні 10-20-ті роки ХХ століття: дис. ... канд. мистецтвознавства. Київ, Україна : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2010.
- [3] В. Горбатиук, *Верювка-Скрипчинська. Музикант. Педагог. Людина. Спогади*. Київ, Україна: Видавель Карпенко В. М., 2004.
- [4] О.Джура, Теоретичні засади та педагогічні засоби підготовки професійного музиканта у творчій спадщині Б.Л. Яворського: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02. Київський національний університет культури і мистецтв. Київ, 2001.
- [5] К. Квітка, Порфирій Демущкий, *Вибрані статті*. Київ, Україна, 1986. Ч. 2. С. 129.
- [6] В. Корнійчук, *Маєстро Анатолій Авдієвський. Портрет хору з мозаїки*. Київ, Україна : ВЦ «Криниця», 2012. – 489 с.
- [7] М. Кречко, «Нагхненний музикант і мудрий педагог (До 80-річчя Е.П. Скрипчинської) Михайло Кречко», *Українське музикознавство*. Вип. 15, с.42-50, Київ, 1980.
- [8] М. Кречко, «Бути схожим на вчительку», *Музика*, 1980, С. 30, № 1.
- [9] А. Лашченко, *З історії київської хорової школи*. Київ, Україна: Муз. Україна, 2007.
- [10] Національній музичній академії України імені П.І. Чайковського 100 років, Авт.-упоряд. В. Рожок. Київ, Україна: Муз. Україна, 2013.

References

- [1] *Akademiia muzychnoi elity Ukrainy: Istoriia ta suchasnist: Do 90-richchia Nats. muz. akad. Ukrainy im. P.I. Chaikovskoho*, Avt.-uporiad. A.P. Lashchenko ta in., Kyiv, Ukraina: Muz. Ukraina, 2004. (in Ukrainian)
- [2] T. Antropova, Postat B. Yavorskoho u konteksti kulturotvorchykh protsesiv v Ukraini 10-20-ti rokiv KhKh stolittia: dys. ... kand. mystetstvoznavstva. Kyiv, Ukraina : NMAU im. P. I. Chaikovskoho, 2010. (in Ukrainian)
- [3] V. Horbatiuk, Verovka-Skrypchynska. Muzykant. Pedahoh. Liudyna. Spohady. Kyiv, Ukraina: Vydavets Karpenko V. M., 2004. (in Ukrainian)
- [4] O.Dzhura, Teoretychni zasady ta pedahohichni zasoby pidhotovky profesiinoho muzykanta u tvorchii spadshchyni B.L. Yavorskoho: avtoref. dys... kand. ped. nauk: 13.00.02. Kyivskiy natsionalnyi universytet kultury i mystetstv. Kyiv, 2001. (in Ukrainian)
- [5] K. Kvitka, Porfyrii Demutskiy, Vybrani statii. Kyiv, Ukraina, 1986. Ch. 2. S. 129. (in Ukrainian)
- [6] V. Korniihuk, Maestro Anatolii Avdiievskiy. Portret khoru z mozaiky. Kyiv, Ukraina : VTs «Krynysia», 2012. – 489 s. (in Ukrainian)
- [7] M. Krechko, «Natkhnennyi muzykant i mudryi pedahoh (Do 80-richchia E.P. Skrypchynskoi) Mykhailo Krechko», *Ukrainske muzykoznavstvo*. Vyp. 15, s.42-50, Kyiv, 1980. (in Ukrainian)
- [8] M. Krechko, «Buty skhozhyim na vchytelku», *Muzyka*, 1980, S. 30, № 1. (in Ukrainian)
- [9] A. Lashchenko, *Z istorii kyivskoi khorovoi shkoly*. Kyiv, Ukraina: Muz. Ukraina, 2007. (in Ukrainian)
- [10] *Natsionalnii muzychnii akademii Ukrainy imeni P.I. Chaikovskoho 100 rokiv*, Avt.-uporiad. V. Rozhok. Kyiv, Ukraina: Muz. Ukraina, 2013. (in Ukrainian)

Анатолій Мартинюк, кандидат искусствоведения, доцент кафедры художественных дисциплин и методики преподавания ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет им. Григория Сковороды», г. Переяслав, Украина.

ХУДОЖЕСТВЕННАЯ И ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ЭЛЕОНОРЫ СКРИПЧИНСКОЙ

Статья посвящена исследованию педагогической и творческой деятельности выдающегося хорового дирижера Э. П. Скрипчинской. Выявлены основные педагогические этапы творческой деятельности Э. Скрипчинской. На основании обобщения изложенного установлено, что определенная нами художественная и педагогическая деятельность выдающегося педагога-хормейстера Э. П. Скрипчинской обеспечивает изучение музыкально-теоретических и дирижерско-хоровых дисциплин, последовательное совершенствование основ профессионального роста личности будущего специалиста, взаимосвязь и последовательность внедрения методики определенного нами феномена на разных этапах музыкально-педагогической деятельности.

Ключевые слова: педагог; художественная деятельность; Э. Скрипчинская; хоровое дирижирование.

Anatolii Martyniuk, Doctor of Art Criticism, Associate Professor of the Department of Artistic Disciplines and Methods of Teaching of SHEI «Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University». Pereiaslav, Ukraine.

ARTISTIC AND PEDAGOGICAL ACTIVITY OF ELEONORA SKRYPCHYNSKA

The article is devoted to the artistic and pedagogical activity of the outstanding musician Eleonora Pavlivna Skrypchynska. The role of the ideological load of musical art in the historical and cultural context of the development of the choral genre of the epoch is analyzed. It is outlined that at the present stage of development of music-pedagogical education conductor-choral art directs the formation of a future specialist of a high level of professionalism, growth of his/her personality and spiritual culture, provides the best highly artistic examples of choral art of different times and genres. The scientific researches of E. Skrypchynska's artistic and pedagogical activity are analyzed. The main pedagogical stages of E. Skrypchynska's artistic activity are outlined. Analyzing the memoirs of famous conductors about E. Skrypchynska, gives grounds to claim that in the educational process of conducting and choral disciplines a teacher-choirmaster used a comprehensive approach.

It is proved that pedagogical activity in the class of choral conducting of E. Skrypchynska has not lost its relevance, and at the present stage of development of music-pedagogical education due to the fact that: firstly, it was aimed at forming a high level of professional skill in the future specialist, the growth of his or her personality and spiritual culture, secondly, it consisted of the best highly artistic examples of choral art of different times and genres.

It is determined that the outstanding pedagogue-choirmaster E. P. Skrypchynska in artistic and pedagogical activity provided the quality of the study of the performed choral work, developed musical taste, interest in the studied, outlook, and most importantly - developed a sense of beauty, made future specialists of our society.

Summarizing the above mentioned, we should note that the defined artistic and pedagogical activities of the outstanding teacher-choirmaster E. P. Skrypchynska provides the study of conducting and choral disciplines, consistent improvement of the basics of professional growth of the future specialist; the use of emotional interaction that will affect the outcome of the creative process; encouraging future professionals to creative activity and self-expression at all stages of practical activities; the connection and sequence of implementation of the methodology of the phenomenon identified by us at different stages of musical and pedagogical activities.

Keywords: teacher; artistic activity; Eleonora Skrypchynska; choral conducting.